

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

שרותי רווחה אישיים - 3340

תאריך עדכון אחרון 22-08-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ענת זעירא

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: anat.zeira@huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

שירותי רווחה אישיים (Services Social Personal) הם מגוון תכניות הרווחה, הטיפול והסיוע בעין (כולל תיווך וסנגור) המכוונים לציבור כולו, תוך שימת דגש על אוכלוסיות נזקקות. השירותים מיועדים לפרט ולמשפחה. הם מוגשים בעיקר באמצעות עובדים סוציאליים המועסקים ברשויות ממלכתיות ועירוניות ובארגוני המגזר השלישי.

מטרות הקורס:

הקורס יעסוק בשלשה תחומים עיקריים: היעדים, העקרונות והערכים שביסוד הגשת שירותי רווחה אישיים לאוכלוסייה; המאפיינים המוסדיים והמשפטיים של שירותים אלה; והכרת חלק ממגוון התכניות המוצעות באמצעותם לציבור.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להכיר את החוקים המרכזיים שמלווים את עבודת העובדים הסוציאליים
2. ליישם את החוקים והתע"סים הרלוונטיים לגבי סוגי מקרים שונים מעבודתם של עובדים סוציאליים
3. לדון בדילמות מקצועיות שנובעות מיישום החוק בעבודה המקצועית

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות חובה בכל השיעורים

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה שבועית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. שירותי רווחה אישיים - מהם?
2. המחלקות לשירותים חברתיים - מבנה, שירותים ותפקידים, תקנון לעבודה סוציאלית (תע"ס)
3. חוק העובדים הסוציאליים
4. מתפקידי העובדת הסוציאלית - עו"ס משפחות
5. חובת הדיווח
6. שירותי רווחה אישיים: ילדים, בני נוער
7. מתפקידי העובדת הסוציאלית - עו"ס לעניין סדרי דין
8. שירותי רווחה אישיים: יחידים, ומשפחות במצבי אלימות
9. ילדים במפגש שבין מערכת החוק למערכת הרווחה
10. שירותי רווחה אישיים: אוכלוסיות מוגבלות בגוף ובנפש
11. שירותי רווחה אישיים: זקנים
12. הטיפול בעוברי חוק
13. דילמות בעבודתם של העובדים הסוציאליים

חומר חובה לקריאה:

- הזכות החוקית והמעמד המשפטי לקבלת שירותי רווחה אישיים
חוק שירותי הסעד, התשי"ח - 1958 ותקנותיו
בס ספקטור, ש. (2010). זכויות אישיות ושירותי הרווחה האישיים. ירושלים: הכנסת, מרכז המחקר והמידע.
- מיילס, ג'. (2014). פוליטיקה שוויונית בזמנים קשים: האם מדינות רווחה עדיין יכולות לקדם את השוויון? ביטחון סוציאלי, מס' 93, 139-161.
- הגדרת תחום שירותי הרווחה האישיים: עקרונות וקווים להתפתחותם ההיסטורית
קטן, י. (2005). יסודות השלטון המקומי: שירותי רווחה וקהילה בשלטון המקומי. פרק 9.2 השירותים החברתיים המרכיבים העיקריים, עמ' 14-26. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה
- קרומר-נבו, מ. וברק, ע. (2006). מחקר פעולה משתף: מערכת הרווחה מנקודת מבטם של צרכני שירותי הרווחה. ביטחון סוציאלי, 72, 11-38
- המערכת הממלכתית-מקומית להגשת שירותי רווחה אישיים בישראל
דורון, א. ינאי, א. וגל, ג. (1997). סל שירותי רווחה אישיים: מסמך לדיון. ירושלים: משו"ב.
- להט, ל., טלית, ג. (2012). אתגרי הרגולציה בתחום שירותי הרווחה האישיים בישראל. ביטחון סוציאלי, מס' 90, 81-120.
- קטן, י. (1998). שירותי הרווחה האישיים בישראל: סוגיות ודילמות מרכזיות. בטחון סוציאלי, 53, 59-39.
- שירותי רווחה אישיים: ילדים ובני נוער
בן-גל, ע., סלונים נבו, ו. (2018). שיתוף הורים בוועדות תכנון, טיפול והערכה הדנות בסידור חוץ בית. ביטחון סוציאלי, מס' 104, 87-121.
- ידוב, מ. (2016). מקורות ידע שעובדים סוציאליים לחוק הנוער משתמשים בהם בתהליכי קבלת החלטות לגבי ילדים נפגעי התעללות והזנחה. חברה ורווחה, לו, 69-90.
- מרמור, א., לוין, ל., כץ, כ. (2017). "תיבת פנדורה": עמדותיהם של עובדים סוציאליים כלפי השתתפות ילדים בוועדות תכנון טיפול והערכה. חברה ורווחה, לז, 393-410.
- רוטלוי, ס. (2010). אחריות המדינה בקידום זכויות ילדים. בתוך: מורג, ת. (עורכת) זכויות הילד והמשפט הישראלי. תל אביב: הוצאת רמות - אוניברסיטת תל אביב. (עמ' 63-80).
- חוקים:
חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב - 1962
חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך - 1960
חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי-נפש ונעדרים), התשט"ו - 1955
חוק העונשין, התשל"ז - 1977 (תיקון לחוק - סעיפים 347, 347א, 348, 350, 364, 368)
תע"סים:
תע"ס 3.22 טיפול בנוער ובצעירים
תע"ס 3.20 פקדי סעד לחוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים) תשט"ו - 1955:
תפקידם ודרכי עבודתם
שירותי רווחה אישיים: יחידים ומשפחות במצבי אלימות
אלדר-אבידן, ד. (2008). בין רווחה ומשפט: המקרה של יחידות הסיוע שליד בתי המשפט לענייני משפחה. בתוך מ. אייזנשטדט וג. מונדלק (עורכים), העצמה במשפט תל אביב: אוניברסיטת תל אביב. (עמ' 371-410)
- ינאי, א. (2005). מקלטי נשים בישראל: מחדשנות וולונטריות לאימוץ ממלכתי. ביטחון סוציאלי, 70, 77-109.
- כהן, ה., חאג'-יחיא, מ. (2013). חוויות השהות של נשים מוכות במקלט. חברה ורווחה, לג, 197-225.
- קליין, מ., לדמן-לוי, ע. (2013). חוכמת המעשה - קבוצת הורות לנשים שנחשפו לאלימות במשפחה ושוהות במקלט. חברה ורווחה, לג, 331-345.
- קריגל, ק., פלד, ע. (2016). הנתיב המוביל מתלות לעצמאות כלכלית בקרב נשים נפגעות אלימות בן

זוג: רקע תאורטי, חסמים ועקרונות פעולה. ביטחון סוציאלי, מס' 99, 63-93.
World Health Organization. (2012). Understanding and addressing violence against women: Intimate partner violence.

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77432/1/WHO_RHR_12.36_eng.pdf
חוקים:

חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א - 1991

תקנות למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי עובדי סוציאלי), התשס"ג - 2003

חוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה - 1995

תע"סים:

תע"ס 3.28 מניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה

תע"ס 3.8 נשים מוכות: יחסי גומלין בין הקהילה למקלט לנשים מוכות

שירותי רווחה אישיים: אוכלוסיות מוגבלות בגוף ובנפש

אבו עסבה, ח., ריאן-גרה, נ., אבו נסרה, מ. (2014). טיפול נפשי בחברה הערבית בישראל: בין מסורת למודרנה. חברה ורווחה, לד, 101-121.

עדן, י., מורן, ג., עזאזיה, פ., לכמן, מ. (2015). תכנית השיקום הזאת היא לא שלי: מדוע הפונים לוועדות סל השיקום אינם מיישמים את תוכנית השיקום? חברה ורווחה, לה (1).

פרץ-ויסודובסקי, נ., אבירם, א. (2017). חוק שיקום נכי נפש בקהילה: יזמות, מנהיגות וניצול הזדמנויות בעיצוב מדיניות. ביטחון סוציאלי, מס' 101, 141-167.

חוקים:

חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים) התשט"ו - 1955

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, התשנ"ח - 1998

חוק שיקום נכי נפש בקהילה, התש"ס - 2000

חוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט - 1969

תע"סים:

תע"ס 14.1 מדיניות משרד הרווחה בתחום טיפול במפגרים

שירותי רווחה אישיים: קבוצות נזקקות נוספות והאוכלוסייה הרחבה

וייס, ע. (2000). השלכות חוק הבטחת הכנסה על תפקוד המחלקות לשירותים חברתיים: האם

התממשו הציפיות? בטחון סוציאלי, 58, 76 - 96.

זעירא, ע. ובן - הרוש, א. (2007). מרכזי הסיוע בירושלים: שירות חברתי במציאות משתנה. ביטחון סוציאלי, 74, 95 - 119.

יקוביץ, א., ובידרמן, א. (2013). ביקור במרכזי יום ואיכות חיים של זקנים המוגבלים בתפקודם הפיזי, חברה ורווחה, לג, ד, 635-650.

בנד-וינטרשטיין, ט., דורון, י., ונעים, ס. (2014). הזנחה עצמית של זקנים: תסמונת גריאטרית או ביטוי להיסטוריית חיים? חברה ורווחה, לד, 235-257.

קליבנסקי, ח. (2014). עיסוק פנאי בזקנה: בדרך לשיבה טובה, חברה ורווחה, לד, 155-184.

מאיר, ע., רול, ע., וליטווין, ה. (2014). תחומי דאגה בקרב קשישים בישראל, חברה ורווחה, לד, 185-208.

חוקים:

חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו - 1966

חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א - 2001

חוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה - 1965

חוק הפיקוח על מוסדות לטיפול במשתמשים בסמים, התשנ"ג-1993

תע"סים:

תע"ס 11.1 מדיניות הטיפול בנפגעי התמכרות

תע"ס 11.2 הנחיות לטיפול בנפגעי סמים במסגרת המחלקות לשירותים חברתיים

תע"ס 4.4 טיפול בזקן בבית ובקהילה

תע"ס 4.8 השמת זקנים תשושים במעונות

שירותי רווחה אישיים ככלי לפיקוח חברתי: הטיפול בעוברי חוק

ברק, א. (1980). התסקיר וקצין המבחן למבוגרים. חברה ורווחה, ג (2), 162 - 170.

ינאי, א. שרביט, ר. וגרבלי, ש. (2001). הועדה של עברייני וקרבתן - דרך לגישור ולטיפול בפשיעה

בקהילה. חברה ורווחה, כ"א (1), 27 - 50.

סלונים-נבו, ו. (1994). טיפול בפונים שלא-מרצון: אפיונים מיוחדים. בתוך י. ווזנר, מ. גולן, ומ. חובב

(עורכים), עבריינות ועבודה סוציאלית: ידע והתערבויות. תל אביב: רמות (עמ' 16 - 27).

חוקים:

חוק הנוער (שפיטה ענישה ודרכי טיפול), התשל"א - 1971.

פקודת המבחן (נוסח חדש), התשכ"ט - 1969.

עקרונות מקצועיים וסוגיות בהגשת שירותי רווחה אישיים

פרוינד, ע., צריקר, ע. (2016). מחויבות למקצוע של עובד סוציאלי בתחילת דרכו, והקשר שלה לסוג

הארגון, לעמימות התפקיד ולסגנון ההתקשרות. חברה ורווחה, לו, 307-329.

קגן, מ. (2015). השתקפותם של העובדים הסוציאליים בעיני הציבור בישראל. חברה ורווחה, לה,

582-604.

קרומר-נבו מ. אטיאס, ע. ובן שמאי, א. (2002). שגרת העבודה עם משפחות במצוקה עמוקה בשירותי

הרווחה: קווי יסוד לדיון מקצועי. חברה ורווחה, כב' (2), 199 - 223.

שניט, ד. (2000). השפעת החקיקה על העבודה הסוציאלית, בתוך ח. הרצוג (עורכת), חברה במראה.

תל אביב: רמות. (עמ' 379 - 397).

חוקים:

חוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו - 1996.

תקנות העובדים הסוציאליים (כללי אתיקה מקצועית), התשנ"ט - 1999.

תע"סים:

תע"ס 1.17 חובת סודיות

חומר לקריאה נוספת:

קריאת רשות:

אלדר-אבידן ד. (עורכת). (2005). יחדיו: בדרך להורות מטפחת ועצמאית. מדינת ישראל, משרד

הרווחה, האגף לשירותים חברתיים ואישיים, השרות לרווחת הפרט והמשפחה.

אלון, ש. (2009). כמו יונה פצועה: סיפורי חיים של נשים מוכות זקנות. חברה ורווחה, כט(2-3)

356-360.

גבראל-פריד, ב. רהב, ג. טייכמן, ג. (2010). הימורים בקרב בני נוער בישראל. חברה ורווחה, ל' (2)

189 - 212.

דהאן, נ. ולוי, צ. (2011). התעללות רוחנית: המשגה ראשונית בעקבות קבוצה טיפולית חרדית. חברה

ורוחה, לא (1), 7-27.

דוידסון-ערד, ב. (2010). איכות החיים של ילדים בסיכון שהוחלט להשאירם בבית בהשוואה לילדים

שהוחלט להוציאם מהבית. חברה ורווחה, ל (3-4), 397 - 421.

דנציג-רוזנברג, ה. ופוגץ', ד. (2010). כשאהבה כואבת": על דילמת ההתחשבות בבקשתן של נשים

החיות בצל האלימות להקל בענישת הפוגע. מחקרי משפט, 26(2), 589-652.

הורוביץ, ד. בן-יהודה, י. חובב, מ. (תשס"ז) התעללות והזנחה של ילדים בישראל: הנפגעים, אכיפת

החוק והמשפט, רפואה, חינוך ורווחה. ירושלים, אשלים.

הייל ב. (2008). הבנת זכויות הילד: תיאוריה ומעשה. המשפחה במשפט. כתב העת של המרכז לזכויות

- הילד והמשפחה במכללת "שערי משפט" (הוד השרון) כרך א' עמ' 13 - 33.
- הירשפלד, א. וסגל, א. (2013). ילדים מאומצים ומשפחות מאמצות. בתוך: אגף בכיר לתכנון מחקר והכשרה (עורך) סקירת השירותים החברתיים (עמ' 139-164). ירושלים: משרד הרווחה והשירותים החברתיים.
- זיו-נגבי, ע. (2011). מבט פמיניסטי ביקורתי על הישגי הרפורמות החקיקתיות בדיני האונס. המשפט, 16(1-2), 209-237.
- ינאי, א. (2006). חוק שירותי הסעד, תשי"ח - 1958: האומנם יסוד וערובה לרווחת האוכלוסייה? קבוצת המחקר במדיניות חברתית: בית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית ע"ש פאול ברוואלד, האוניברסיטה העברית בירושלים.
- מדינת ישראל. (2006). דו"ח הוועדה הציבורית לבדיקת מצבם של ילדים ובני נוער במצוקה, בראשות פרופ. הלל שמיד.
- סימקין, ח. וסדן, א. (2007). סוגיות של שליטה ועוצמה בתהליך ההתערבות המקצועית של פקידי סעד לחוק הנוער: נקודת מבטם של פקידי סעד ושל הורים במשפחות שבהן הייתה התערבות בחוק. ביטחון סוציאלי, 75, 115 - 138.
- ציונוב-ארד, ר. ריכנברג, ש. רוזנר, ש. (2010). מישהו שומע אותי? על ייצוג רגיש מגדר לנערות בהליכי נזקקות בבית-המשפט לנוער מעשי משפט, 3, 103-122.
- קרומר-נבו, מ. (1999). מה הסיפור שלך? מטאפורות של מצוקה ושל עזרה. חברה ורווחה, יט (3), 283 - 301.
- רונאל, נ. וגוטר, נ. (2003). נידודות על"ם: שירות יישוג (outreach) לבני נוער במצבי סיכון ומצוקה השוהים ברחוב. חברה ורווחה, כג (1), 27 - 52.
- Holland, S., Scourfield, J., O'Neill, S. & Pithouse, A. (2004). Democratizing the family and the state? The case of family group conferences in child welfare. *Journal of Social Policy*, 34 (1), 59-77
- Yanay, U. & Benjamin, S. (2005). The role of social workers in disasters: The Jerusalem experience. *International Social Work*, 48 (3), 263-276

מרכיבי הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 60 %
 מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
 40 %

מידע נוסף / הערות:

יש לעקוב אחרי שינויים במטלות, בתכנית הקורס ובחומר הקריאה באתר הקורס במודל.